

політичних і соціальних програм, проголошених владою, хоча б і частково, повинна задовольняти сподівання населення та окреслювати цілі їх буття. Взаємодія між політикумом та громадськістю має ґрунтуватися на демократичних засадах. Освітні та культурні заклади держави повинні сприяти поширенню демократичних цінностей у суспільстві, формувати повагу до історії та культурної спадщини як українського народу, так і народів світу, виховувати почуття національної гідності та любові до Батьківщини.

Сприяння розвитку політичної культури суспільства, яка б відповідала розвиненому громадянському суспільству, міцному і активному середньому класу, попередження подальшої поляризації суспільства і його глобального розшарування, утвердження у суспільній свідомості реально діючих принципів демократії, ідеї свободи, соціальної рівності та справедливості, залучення громадян до участі у політичному житті держави допоможуть подолати процес маргіналізації українського суспільства.

Т. М. Слiнько, кандидат юридичних наук, доцент

ТРАНСПАРЕНТНІСТЬ ВЛАДИ ТА ПОЛІТИКО-ПРАВОВА КУЛЬТУРА ГРОМАДЯН

Транспарентність влади є індикатором рівня демократії у суспільстві, необхідною умовою забезпечення передбачених Конституцією України прав громадян на інформацію та участь у управлінні державними справами. Між рівнем демократії і рівнем політико-правової культури існує певна паралель: «Ті народи, які просунулися по шляху розвитку демократії, оцінюються вище і за рівнем політико-правової культури... там, де демократичні процеси гальмуються і успіхи не відчуваються, оцінка загальної (у тому числі політико-правової) культури знижується». Демократія та політико-правова культура – взаємопов'язані поняття. Тому підвищення політичної і правової культури як кожної особистості, так і в загальнонаціональному плані – це шляхи до демократії, шляхи до загальнонаціонального прогресу.

У більшості демократичних держав уже прийняті спеціальні закони, які регулюють транспарентність влади («закони про право народу знати»). Відкритість та прозорість у діяльності органів державної влади та доступ до інформації, як би не відрізнялися в різних країнах законодавчі та інструментальні аспекти підходу до цієї проблеми, всюди базуються на об'єднуючому, цивілізаційному фундаменті соціальної потреби суспільства у повноцінному інформаційному обміні і соціальній відповідальності тих, хто бере участь у процесі

за його результат. Результатом є доступ громадянина до інформації та доступ інформації до громадянина, насамперед соціально значущої інформації, що допомагає жити, орієнтуватися в новому середовищі, максимально можливо реалізовувати свої інтереси, права і свободи. Проблема інформаційної відкритості влади не є «українською». У найбільш розвинених у громадянському сенсі країнах відкритість влади – предмет постійної турботи і влади, і суспільства. Між тим інформаційна закритість у діяльності влади залишається однією з найшкідливіших бюрократичних традицій, а надмірне втаємничення інформації про діяльність влади від суспільства лише руйнує державу.

Одними з найважливіших проблем і потреб сучасного суспільства є забезпечення прав людини в умовах залучення її до процесів інформаційної взаємодії, що гарантує можливість інтенсивного політичного і культурного життя. Інформаційне забезпечення функціонування політико-правової культури реалізується за допомогою як традиційних засобів масової комунікації, таких як друковані засоби, радіо та телебачення, так і комп'ютерної телекомунікаційної системи сучасності – Інтернет. Підвищення інформаційно-правової культури на рівні як усього суспільства, так і конкретної особи є на сьогодні нагальною проблемою для України. Сучасні реалії диктують необхідність подальшого поліпшення інформування громадськості, висвітлення діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, політичних партій, громадських організацій і рухів. Це досить істотне питання, яке має важливе значення для політичного виховання громадян, підвищення їх політичної культури, а також залучення їх не до мітингової і вулично-плакатної, а до свідомої політичної творчості, а також сприяє правовій орієнтації громадян шляхом поширення правової інформації, яка впливає на поведінку суб'єктів правовідносин, формує їх правосвідомість, мобілізує на активну участь у державному і суспільному житті.

Інформаційна відкритість влади дозволяє громадянам отримувати адекватне уявлення та формувати критичні судження про стан українського суспільства, про позицію і дії органів публічної влади, підвищувати дієвість та ефективність громадського контролю за діяльністю органів публічної влади. Інформаційна прозорість діяльності органів влади всіх рівнів, реальна доступність до отримання інформації стосовно ухвалених ними рішень щодо їх діяльності є не тільки необхідним елементом здійснення постійного та надійного зв'язку між громадянами та їх представниками у владних структурах, а й засобом ефективного функціонування самих органів влади. Інформаційна відкритість діяльності органів державної влади – одна із складових комунікативної відкритості держави, яка є необхідною умовою «демократії участі». Основною складовою демократичного суспільства є поінформована громад-

ськість, а на ЗМІ покладається найбільш відповідальна місія – забезпечити поширення точної, збалансованої та базованої на фактах інформації, яка потрібна громадянам для ухвалення рішень з питань, що стосуються їхнього життя в демократичному суспільстві. Інформація виступає «киснем» демократії, а ЗМІ стають посередником у забезпеченні діалогу між владою і громадянами, бо «...без вільної преси демократія неможлива».

Аналізуванню стану забезпечення доступу громадян до публічної інформації свідчить про те, що сьогодні все ще існує багато труднощів у сфері дотримання цього права, а також про відсутність будь-яких зрушень у бік більшої інформаційної відкритості української влади. Практика показує, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування фактично безпідставно відмовляють у наданні інформації, відносячи її до інформації з обмеженим доступом, неправомірно застосовуються грифи обмеження доступу до інформації ДСК («для службового користування»). Органи державної влади та органи місцевого самоврядування не повністю виконують вимогу оприлюднювати інформацію про свою діяльність (у тому числі через мережу Інтернет). Не всі внутрішньовідомчі акти публікуються в офіційних виданнях і, отже, державні органи стають подібними до власників інформації, які на власний розсуд ухвалюють рішення про надання або відмову в наданні інформації.

Існуюча державно-правова практика з питань надання інформації громадянам не відповідає стандартам демократичної держави. Без доступу громадян до державної інформації їх право на свободу в державі не може бути здійснено, а тоді громадянська свобода стає фікцією, держава відчужується, стає чужою для своїх громадян – нація автоматизується. Сучасний стан політико-правової культури в Україні можна визначити як ще один шанс її набуття.

А. П. Смелянцев, кандидат философских наук, доцент

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ АНАЛИЗА РЕГИОНАЛЬНОЙ ПОЛИТИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ В УКРАИНЕ

Анализ современной политической жизни в Украине позволяет констатировать, что одной из причин перманентного политического кризиса является низкий уровень политической культуры как граждан, так и политической элиты Украины. Следует признать, что глубокое, всестороннее исследование политической культуры украинского общества остается во многом за рамка-